

12.10.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto 12.10.2022

HE Hallituksen esitys laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta (luonnos 26.9.2022)

Siemenkauppiaitten yhdistys ry on huolestunut esityksestä elintarvikemarkkinalain muuttamiseksi. Mikäli esitystä ei muuteta, tulee sillä olemaan kielteisiä vaikutuksia Suomen huoltovarmuuteen muutaman vuoden viiveellä.

Maksuajan muutos

Jo nykyisellään voimassa oleva elintarvikemarkkinan lainsäädäntö hankaloittaa etenkin siemenviljelijöiden ja siemenpakkaamoiden keskinäistä sopimista koskien maksuaikoja. Esitetyt tiukennukset maksuaikoihin hankaloittavat tilannetta entisestään. Joustavaa maksuajoista sopimista kannattavat sekä siemenviljelijät, että pakkaamot.

Esitys vaikeuttaa erityisesti siementuottajien ja siemenpakkaamoiden toimintaa. Maksuaikojen tiukentuessa yhä useampi siemenviljelijä toimittaisi tuottamansa siemenet vasta keväällä. Tällöin pakkaamot eivät ehdi kunnostaa kylvösiementä tarpeeksi uudelle kylvökaudelle, kun tarjonta ei ole tasaista.

Käytännössä siemenpakkaamon kunnostusaikataulu määrittää, milloin tietty lajike pitää toimittaa. Kuitenkin viljelijä saattaa toivoa myöhäisempää maksua, jotta tilitys kohdistuu seuraavalle kalenterivuodelle. Tämä ei nykyisen lain, eikä varsinkaan esitetyn tiukennuksen mukaan ole mahdollista.

Siementuotannon kannalta on tärkeää, että maksuaikarajoitukset eivät heikennä siementen kunnostuksen ja pakkaamisen aikataulutusta, ja vaaranna siementen toimitusvarmuutta uudelle kasvukaudelle. Esitys voi tämän vuoksi heikentää Suomen huoltovarmuutta.

Virallinen sertifiointiprosessi ei aina ole valmis 30 päivässä

Siemenraakaerän vastaanoton jälkeen erä kunnostetaan pakkaamolla, siitä otetaan virallinen näyte ja erä pakataan. Virallisen näytteenottajan

12.10.2022

ottama näyte toimitetaan viralliseen laboratorioon analysoitavaksi, Suomessa yleensä Ruokaviraston Siemenyksiköön Loimaalle. Osalla nurmikasveja tämä analyysi kestää 21 vuorokautta. Vasta tämän jälkeen voidaan tietää, onko kyseinen erä siemeneksi kelpaavaa. Prosessissa on tällöin jo kulunut yli 30 vrk.

Kotimaisen tuotannon kilpailukykyä ei saa heikentää

Muissa EU-maissa yleinen käytäntö on, että osa tilityksestä tehdään 30-45 päivän kuluessa siementen vastaanotosta. Tämä osuus voi olla tasolla 60-70% arvioidun kokonaistilityksen määrästä. Johtavissa nurmikasvientuotantomaissa tilityksen toinen osa suoritetaan sadonkorjuuvuotta seuraavan vuoden touko-kesäkuussa. Mikäli Suomi omilla toimenpiteillään ajaa kotimaisen siemensektorin kilpailukykyä alas, tarkoittaa tämä sitä, että tuonnin osuus tulee lisääntymään. Tällöin Suomi ajaa alas niin viljelykierron, kuin ympäristönkin (esim. vesistövalumien ehkäiseminen) kannalta tärkeää nurmisiementuotantoa. Pahimmassa tapauksessa myös Suomeen soveltuvat nurmikasvilajikkeet tulevat ajan saatossa enenevässä määrin korvautumaan eteläisemmillä alueilla tuotetuilla lajikkeilla.

Siemenet ovat tuotantopanoksia

Esitys ei huomioi elintarvikkeiden ja viljan kaupankäynnin ja näiden ominaispiirteiden eroavaisuuksia, etenkin siemenviljan osalta. Siemenet ovat tuotantopanoksia, joten niiden rinnastaminen elintarvikkeisiin ei ole tarkoituksenmukaista ja haittaa markkinoiden toimintaa. Nurmisiemeniä ei käytetä ruoaksi ja niiden alv-kantakin on eri kuin elintarvikkeilla.

Vilja ei pilaannu kuten useat elintarvikkeet, lisäksi siemenviljan vaatima kunnostus ja pakkaaminen vie aikaa ennen sen myyntiä kylvösiemenenä uudelle asiakkaalle. Siemeniä kunnostetaan pitkin syksyä ja talvea, mutta toimitukset keskittyvät maaliskuu-toukokuuhun. Tilanne on aivan eri kuin esim. pilaantuviissa elintarvikkeissa, missä loppuasiakas on kuluttanut tuotteen muutaman viikon sisällä.

Samat haasteet tunnistetaan myös muiden siementen tuotannossa, kuten perunatuotannossa. Siemenperunan osaltakin kyse on tuotantopanoksesta.

Maksuajan joustamattomuus heikentäisi myös logistiikan suunnittelua, mikä lisää toimitusketjun kuljetuskustannuksia ja kuljetuksesta syntyviä päästöjä. Normaalisti samalla rahdilla voitaisiin ottaa vastaan esim. syksyllä kunnostettavaa hennettä ja keväntalvella kunnostettavaa timoteita. Jouston puute maksuajoissa tekee tästä vaikeaa.

12.10.2022

Lakiin tulisi sisällyttää mahdollisuus, että viljelijällä on oikeus omasta tahdostaan siirtää tilitystä pidemmälle kuin 30 vrk, sillä se ei ole riittävä maksuaika siementuotannossa. Sopimusmahdollisuus vähintään 90 päivän maksuajasta poistaisi suurimman osan tässä lausunnossa esille tuoduista ongelmista.

Jouston mahdollisuus tulee säilyttää myös viljelijän etuna, sillä esitys heikentää viljelijän mahdollisuuksia vaikuttaa yrityksensä kassavirtaan. Lisäksi on riski, että heikommat mahdollisuudet sopia toimitus- ja maksuajoista vähentävät kiinnostusta tuottaa siementä. Jo nyt siementuottajista on pulaa, minkä vuoksi on mm. perustettu hanke Kannattavuutta erikoistumalla siementuotantoon (Satafood Kehittämisyhdistys ry).

Ostajan ja tavarantoimittajan mahdollisuus sopia pidemmästä maksuajasta tulisi olla mahdollista.

Kilpailulainsäädännöllinen ongelma

Laissa oleva liikevaihtoraja, 2 milj. €, asettaa keskenään hyvinkin samankokoiset yritykset keskenään hyvin eriarvoiseen asemaan. Yrityksen A liikevaihto voi olla 1,95 milj. € ja Yrityksen B liikevaihto 2,05 milj.€, eli eroa vain 100.000 eur. Lain eriarvoistava vaikutus yrityksen B toimintaan on merkittävä, vaikka yritykset ovat keskenään lähes samankokoiset.

Siemenkauppiaitten yhdistys ry

Anni Kymäläinen
asiamies